

Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів

Житомирський державний університет ім. Івана Франка

м. Житомир

У зв'язку з малорухомим способом життя сучасних школярів перед вищою школою гостро стоїть проблема підготовки спеціалістів фізичного виховання до самостійної оздоровчої діяльності підростаючого покоління. У даний час моделі формування готовності студентів факультету фізичного виховання до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів немає, тому мета статті – розкрити сутність основних чинників формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів.

Відомо, що перед учителем фізичної культури стоїть завдання – навчити учнів на уроках фізичної культури виконувати фізичні вправи так, щоб вони могли самостійно займатися фізкультурно-оздоровчою діяльністю. Тож Л. І. Іванова стверджує, що при підготовці майбутнього вчителя фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої діяльності необхідно активізувати увагу його на вмінні здійснювати методичну функцію під час навчання школярів вправно виконувати фізичні вправи [1: 39].

Вчитель повинен виховати в учнів свідоме ставлення до свого здоров'я як найвищої соціальної цінності, формувати в них гігієнічні навички і потребу вести здоровий спосіб життя.

А ще, він повинен мати не тільки високу професійну підготовку, а й належну фізичну культуру, тобто правильно ставитися до свого здоров'я, щоб міг забезпечити виконання програмового матеріалу.

В. Д. Фролов, Я. І. Олексієнко, І. О. Дудник також звертають увагу на те, що спеціаліст не буде конкурентоздатним, якщо буде хворобливим, непрацездатним, не вмітиме знімати втому та напругу. Хороший фізичний стан

є важливою передумовою високої продуктивності будь-якої праці. Тому вони виділяють такі якості, які можна сформувавши на заняттях фізичної культури, щоб успішно займатися професійною діяльністю: відповідальність, висока фізична працездатність, дисциплінованість, організованість, рішучість, охайність, доброзичливість, критичний підхід до оцінювання своїх вчинків та дій інших, вміння відновлювати фізичні сили та знімати нервово-емоційне напруження [2].

Суспільство потребує розумної, творчої особистості вчителя, яка володіє сучасними педагогічними технологіями і мистецтвом спілкування, є носієм загальнолюдських цінностей. Праця вчителя фізичної культури повинна бути спрямована на навчальну та оздоровчу діяльність учнів. Тому професійно-педагогічна діяльність вимагає від майбутнього фахівця фізичної культури послідовних дій, певної логіки мислення.

Л. П. Сущенко вважає, що професія вчителя фізичної культури «безпосередньо пов'язана з підвищенням культури і передбачає як показник професіоналізму наявність інтуїтивного й творчого мислення та здібностей до якісного аналізу явищ і процесів, відповідальність за загальнолюдський результат професійної діяльності» [3: 192].

Гуманістична парадигма освіти вимагає від сучасного вчителя фізичної культури не тільки знань зі свого предмета як засобу збереження і зміцнення здоров'я, а й певних особистих якостей, доповнюючи вміння вчити школярів правильно виконувати фізичні вправи шляхом формування у них внутрішньої потреби вести здоровий спосіб життя.

Н. Сирота стверджує, що вплив учителя на учнів часто залежить від його авторитету. Чим він вищий, тим краще діти відносяться до предмета, тим вагомніше його слово.

Старшокласники люблять знаючого вчителя, поважають його організаторські здібності, вміння тримати дисципліну в класі.

Діти цінують ідейно-моральні якості вчителя, його поведінку, ставлення до учнів.

Ідеально, коли вчитель досконало знає свій предмет, має організаторські здібності та високі моральні якості. До таких учителів авторитет приходить сам [4].

Важливо також враховувати думки школярів із цього приводу. За результатами дослідження Н. Черненко про вимоги до вчителя, на питання, яким повинен бути вчитель фізкультури, більшість відповідала, що фізично розвиненим, інтелектуальним, повинен мати широкий кругозір, бути добрим, повинен уміти зацікавити учнів спортом, допомагати відстаючим учням у фізичному розвитку, справедливим в оцінюванні, уміти «управляти дітьми» [5].

Відомо, що навчання у ВНЗ забезпечує визначений рівень готовності студента, а професіоналом він стане тільки у процесі професійної діяльності.

У науковій літературі є різні підходи до визначення поняття «готовність», але ми зупинилися на таких. Готовність – необхідне приготування, підготовка до чого-небудь.

Формування готовності – це утворення таких необхідних відношень, рис особистості та майстерності, які допомагають студенту свідомо і добросовісно, зі знанням справи підготуватися до професійної діяльності [6: 343].

Готовність, на нашу думку, – це установка особистості на розв'язання певних педагогічних завдань.

Отже, формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів ми розуміємо як їх професійну підготовку, яка виражається у здатності навчити учнів якісно виконувати фізичні вправи, формуючи при цьому у них потребу займатися самостійно фізкультурно-оздоровчою діяльністю, та забезпечується сформованістю мотивації та знань, умінь і навичок, особистої фізичної культури.

М. В. Козуб зазначає, що модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберігаючої діяльності в школі включає в себе фізичний, мотиваційний, когнітивний, практичний і рефлексивний компоненти [7].

О. А. Стасенко розробив такі критерії готовності, як мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, розвиваючо-вольовий [8].

К. В. Короленко готовність розглядає як системну характеристику, яка складається з таких компонентів: мотиваційного – формування інтересу до оздоровчої діяльності, діагностичного (контрольного) – володіння методами діагностики на долікарняному рівні, технологічного – базова рухова підготовка, технологія оздоровчої діяльності [9].

На думку Г. Ю Куртової, основними критеріями готовності є мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та самооцінний [10].

Таким чином, проаналізувавши науково-методичну літературу, ми з'ясували, що автори по-різному визначають компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до роботи в школі, у залежності від певного напрямку роботи. На основі цього ми зробили висновок, що готовність майбутніх фахівців фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів, на наш погляд, буде успішною, якщо дана модель матиме такі структурні компоненти:

1. мотиваційний;
2. гностичний;
3. технологічний;
4. рефлексивний.

Основними критеріями готовності майбутніх фахівців фізичної культури до використання знань у професійній діяльності, що охоплює *мотиваційний компонент*, є розуміння суті та соціального значення своєї спеціальності, прагнення до особистісного і фахового зростання, вміння мотивувати свої інтереси, переконання, потреби, бо тільки той спеціаліст може виховати у школярів стійкий інтерес займатися фізичними вправами не тільки на уроці, а й самостійно, для якого фізична культура не тільки засіб заробити кошти, а й життєва необхідність – вести здоровий спосіб життя.

Гностичний компонент відображає володіння професійно спрямованою системою теоретичних знань про самостійні заняття фізичними вправами,

уміння проводити діагностику й аналіз власної діяльності із формування наукових понять та методичної роботи, визначити перспективи розвитку навчально-матеріального забезпечення, вивчати передовий досвід із формування наукових понять.

Технологічний компонент готовності (рухові вміння, фізичний розвиток, фізична підготовленість) виявляється у власній фізичній досконалості особистості, яка має такі рівні здоров'я та фізичного розвитку, котрі дозволяють їй у майбутньому професійно використовувати набуті знання під час навчання у ВНЗ в практичній діяльності. Передбачає вміння володіти методами діагностики на долікарському рівні. Адже дані самоконтролю сигналізують про зміни, що відбуваються в організмі під впливом систематичних занять фізичними вправами. А показники пульсу, ваги, динамометрії, дихання – об'єктивні ознаки, які свідчать про правильність проведення занять фізичними вправами та вплив їх на організм.

Рефлексивний компонент визначається спрямованістю на розвиток самосвідомості: самоорганізацію творчої активності, самоаналіз себе, свого психологічного стану, своєї розумової діяльності, зокрема, здатності критично ставитися до своєї особистості, професійних якостей як фахівця фізичної культури.

Проте досягнення належних результатів у підготовці вчителів фізичної культури до самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів можливе за умови, якщо майбутній фахівець у навчанні матиме особистий успіх. Тому, на наш погляд, підготовка спеціалістів фізичної культури до організації школярів самостійно займатися фізичними вправами повинна бути особистісно зорієнтованою. Це допоможе майбутньому вчителю сформувати навички самовизначення, самоорганізації, самоосвіти та оволодіти такими компонентами: особистісно-гуманною спрямованістю у виборі завдань, змісту та способів організації навчальної роботи, системним баченням студентами майбутньої фізкультурно-оздоровчої діяльності, використанням інноваційних технологій.

Цикл спортивно-педагогічних дисциплін дає студентам знання про фізкультурно-оздоровчу роботу, методичні та практичні уміння. А розроблений нами спецкурс «Самостійна фізкультурно-оздоровча діяльність школярів» допоможе студентам краще вивчити види самостійних занять фізичними вправами, щоб у майбутній професійній роботі вміти організувати самостійну фізкультурно-оздоровчу діяльність школярів.

Отже, запропонована нами модель формування готовності студентів факультету фізичного виховання ВНЗ до організації школярів займатися самостійно фізкультурно-оздоровчою діяльністю базується на взаємозв'язку мотиваційного, гностичного, технологічного та рефлексивного компонентів готовності. Однак на перший план, поряд із оволодінням предметних знань, умінь і навичок, ставиться формування особистості майбутнього спеціаліста фізичної культури.

У подальших дослідженнях передбачається вивчити основні структурні компоненти моделі формування готовності майбутніх учителів до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванова Л. І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів: Дисс... канд. пед. наук: 13.00.04. – Київ, 2007. – 376 с.
2. Фролов В. Д., Олексієнко Я. І., Дудник І. О. Формування професійно важливих якостей у майбутніх фахівців на заняттях фізичного виховання у ВНЗ [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vchu/N148/N148p095-097.pdf.
3. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): [монографія] / Л. П. Сущенко. – Запоріжжя: ЗДУ. – 2003. – 442 с.
4. Сирота Н. Педагогічні роздуми / Н. Сирота // Здоров'я та фізична культура. – 2007. -№14. - С. 5.

5. Черненко Н. Яким повинен бути вчитель фізкультури... / Н. Черненко // Здоров'я та фізична культура. – 2006. -№26. - С. 1.

6. Педагогическое физкультурно-спортивное совершенствование: Учеб. Пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Ю. Д. Железняк, В. А. Кашкаров, И. П. Кравцевич / Под ред. Ю. Д. Железняка. – М.: Издательский центр «Академия». – 2002. – 384 с.

7. Козуб М. В. Формирование профессиональной готовности будущих учителей физической культуры к осуществлению здоровьесберегающей деятельности в школе: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Елецкий государственный университет им И. А. Бунина. – Елец., 2007. – 22 с.

8. Стасенко О. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи в основній школі [електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/PVSSh/2009_25/043.htm.

9. Короленко К. В. Формирование готовности студентов факультета физического воспитания и спорта к оздоровительной деятельности [електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppmb/texts/2009_8/09kkvsha.pdf.

10. Куртова Г. Ю. Біомеханічні знання у професійній підготовці майбутніх вчителів фізичної культури [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppmb/texts/2009_11/09kguptt.pdf.

Євгеній Жуковський. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів. Житомирський державний університет імені Івана Франка.

Актуальність. Аналіз факторів, що обумовлюють виникнення в учнів різних патологічних станів, свідчить про недоліки фізичного виховання в школі та позашкільних формах роботи, що впливають на фізичний розвиток і

підготовленість школярів. Тому успішне вирішення даної проблеми можливе за умови покращення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, зокрема, до організації школярів самостійно виконувати оздоровчі фізичні вправи.

***Мета дослідження** – допомогти студентам підготуватися до майбутньої професійної діяльності, а саме: навчити школярів на уроках фізичної культури виконувати фізичні вправи так, щоб могли самостійно виконувати їх дома.*

У статті розкрито основні чинники формування готовності майбутніх фахівців фізичної культури до організації школярів самостійно займатися оздоровчими фізичними вправами, суть поняття "готовність студентів до самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності" та показано структуру формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до використання знань про види самостійних занять фізичними вправами у професійній діяльності.

Для студентів випускних курсів факультету фізичного виховання вищих навчальних закладів.

***Ключові слова:** формування готовності, самостійна оздоровча діяльність, вчитель фізичної культури, модель підготовки спеціалістів.*

Евгений Жуковский. Формирование готовности будущих учителей физической культуры к организации самостоятельной физкультурно-оздоровительной деятельности школьников. Житомирский государственный университет имени Ивана Франко.

***Актуальность.** Анализ факторов, которые обуславливают возникновение у учеников разных патологических состояний, свидетельствует о недостатках физического воспитания в школе и внешкольных формах работы, которые влияют на физическое развитие и подготовленность школьников.*

Цель исследования - помочь студентам подготовиться к будущей профессиональной деятельности, а именно: научить школьников на уроках физической культуры выполнять физические упражнения так, чтобы могли самостоятельно выполнять их дома.

В статье раскрыты основные факторы формирования готовности будущих специалистов физической культуры к организации школьников самостоятельно заниматься оздоровительными физическими упражнениями, суть понятия "готовность студентов к самостоятельной физкультурно-оздоровительной деятельности" и показана структура формирования готовности будущих учителей физической культуры к использованию знаний о видах самостоятельных занятий физическими упражнениями в профессиональной деятельности.

Для студентов выпускных курсов факультета физического воспитания высших учебных заведений.

Ключевые слова: формирование готовности, самостоятельная оздоровительная деятельность, учитель физической культуры, модель подготовки специалистов.

Yevgeniy Zhukovskiy

Ivan Franko Zhytomyr State University

Formation of Future Physical Training Teachers Readiness for Pupils Independent Health and Fitness Activity Organization.

Topicality. The analysis of the factors conditioning the emergence of various pathological states in pupils highlights the drawbacks of physical training education both in school and out of school activities that influence children's overall physical condition. The successful solution of the given problem is possible only after improvement of future PT teachers professional training in organizing pupils to do health and fitness exercises independently.

The aim of the article is to help students get ready for future professional activity, namely to teach pupils at the PT lessons to do physical exercises and they can do the same exercises at home.

The article presents the main factors of future professionals in the sphere of physical culture readiness formation to organize pupils to independently do health and fitness exercises. The paper discloses the essence of the notion “students readiness for independent health and fitness activity” and describes the structure of formation of future teachers of physical training readiness to use knowledge about types of independent physical exercises.

For graduate students of physical training departments.

Key words: readiness formation, independent health and fitness activity, the teacher of physical training, the model of specialists training.